

OELDEMANN Johannes, **Die Kirchen des christlichen Ostens**, Paderborn 2006, 230 s., Topos, ISBN 3-7867-8577-5.

Po książce Ronalda G. Robersona *The Eastern Christian Churches*, która to pozycja miała polskie tłumaczenie *Chrześcijańskie Kościoły Wschodnie* (Bydgoszcz 1998) ukazało się w języku niemieckim podobne syntetyczne opracowanie, ale oparte na nowszych danych statystycznych i bardziej naukowych ujęciach, tzn. pozbawionych zbyt subiektywnych „amerykańskich” ocen.

Opracowanie dr. Oeldemanna, jednego z dyrektorów Instytutu Johanna Adama Möhlera w Paderborn, stanowi dobre wprowadzenie do historii oraz teologii Kościołów Wschodnich. W pierwszej części książki (s. 7-19) uściślone zostają podstawowe pojęcia. Już synonimiczna bliskość określeń: „wschodni”, „orientalny”, „ortodoksyjny”, „prawosławny” czy „bizantyjski”, wskazują na różnorodność, która może czasami w pewnych kontekstach sugerować błędne rozumienie nie tyle samych tych określeń, ile pojęć z nimi związanych. Chęć wyznaniowego uporządkowania Kościołów Wschodnich nakazuje Autorowi przede wszystkim uwzględnić kategorię rytu, która we wschodniej teologii odgrywa bardzo

ważną rolę. Wielość wschodnich rytów i ich wzajemne powiązania ukazuje też graficznie (s.16).

Prezentując historię Kościołów Wschodnich (rozdział III, s. 20-58), koncentruje się na chrześcijaństwie Bliskiego i Środkowego Wschodu, na Kościołach Wschodnich w Górach Kaukazu i w Persji, Kościołach w Afryce, bizantyjskich Kościołach w greckim kręgu kulturowym, prawosławnych Kościołach Południowej Europy, rozszerzaniu się chrześcijaństwa w Europie Wschodniej, Orientalnych Kościołach w Indii i Kościołach Wschodu rozproszonych w świecie – egzystujących jako diaspory.

Aktualną sytuację Kościołów Wschodnich opisuje w rozdziale III (s. 59-131). Kolejno wyróżnia: Asyryjski Kościół Wschodu, Orientalno-Ortodoksyjne Kościoły, Kościoły Ortodoksyjne rytu bizantyjskiego, czyli Kościoły prawosławne, oraz Kościoły Wschodnie zjednoczone z Rzymem.

Najobszerniejszy rozdział IV (s. 132-212) dotyczy wiary Kościołów Wschodnich. Autor wychodzi od opisu liturgii, modlitwy godzin, prezentuje kalendarze kościelne, sprawowanie sakramentów, kult ikon, wschodnią duchowość, życie monastyczne, społeczne zaangażowanie Kościołów, cechy charakterystyczne dla teologii wschodniej, istotę wschodniego rozumienia Kościoła i zaangażowanie Kościołów Wschodnich w ruch ekumeniczny.

Ostatni rozdział (s. 213-230) ma charakter aneksu zawierającego tabele, mapy, przypisy, bibliografię oraz indeks rzeczowy. Pozycja godna polecenia wykładowcom teologii ekumenicznej.

Piotr Jaskóła (Opole)